

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896.

Andra Kammaren.

N:o 21.

Lördagen den 21 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Företogs justering af protokollet för kammarens för- och eftermiddagssammanträde den 14 innevarande månad. Efter uppläsandet af protokollet för förmiddagssammanträdet begärdes ordet af herr *N. Jönsson* i Gammalstorp, som, till bemötande af en utaf herr *Fredholm* från Stockholm under diskussionen om högre beskattning å bränvin, tillverkad af melass, lemnad uppgift, uppläste ett skriftligt anförande samt anhöll, att detsamma måtte såsom bilaga till diskussionen få inflyta i kammarens protokoll.

Ordet lemnades härefter åt herr *Hedin*, som, under framhållan, att protokollsjusteringen endast afsåge, huruvida protokollet vore rätt affattadt, yrkade, att kammaren måtte besluta, det anförandet icke finge såsom bilaga inflyta i dagens protokoll.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de båda yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren herr *Hedins* öförmälda yrkande.

Sedan protokollet för eftermiddagssammanträdet härefter blifvit uppläst, godkände kammaren protokollet.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *L. Annerstedt* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till ändrad lydelse af §§ 14, 17 och 25 riksdagsordningen; samt

angående upplåtelse till skjutfält af en del af kronoparken Götaström i Tofteryds socken, Östbo härad och Jönköpings län.

De sålunda aflemnade kongl. propositionerna begärdes på bordet och bordlades.

§ 3.

Herr *J. Andersson* i Öhrstorp aflemnade en motion, n:o 231, med förslag till ändrad lydelse af 17 § regeringsformen; hvilken motion bordlades.

Gemensamma
omröst-
ningar.

§ 4.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i statsutskottets memorial n:is 22, 23, 24, 32 och 33 samt bevillningsutskottets memorial n:o 15 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 22).

Den, som vill, att anslaget till Svea hofrätt med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, skall höjas med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels ock aflöningar till 1 fiskal och 1 andre aktuarie, 5,900 kronor, eller tillhopa 41,800 kronor enligt denna tilläggsstat för Svea hofrätt:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Ren-skrifningspenningar.	Summa.	
1 hofrättsråd ...	4,400	2,000	---	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 d:o ...	4,400	2,000	---	6,400	
1 assessor	3,300	2,000	---	5,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	6,600	4,000	---	10,600	
1 notarie	2,000	1,200	400	3,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	2,000	1,200	400	3,600	
1 fiskal	1,500	1,000	200	2,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 andre aktuarie	2,000	1,200	---	3,200	
Summa kronor	---	---	---	41,800	; samt

att för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna löneförmåner skola stadgas enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 och 1890 årens aflöningsstater, med förklaring derjemte, att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga, utöfver förut stadgad antal tjenstemän i Svea hofrätt, ytterligare 1 fiskal och andre aktuarien, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningskyldighet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, enligt utskottets hemställan, beslutit: att öka anslaget till Svea hofrätt, med derunder lydande justitiestat, nu upptaget till 626,187 kronor, med dels aflöningar till 2 hofrättsråd, 3 assessorer och 2 notarier, 35,900 kronor, dels aflöning till 1 fiskal 2,700 kronor, dels ock anslag till amanuenser och e. o. biträden 1,500 kronor, eller tillhopa 40,100 kronor, enligt denna tilläggsstat för Svea hofrätt:

*Genensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Renskrifningspenningar.		Summa.	
1 hofrättsråd ...	4,400	—	2,000	—	—	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 d:o ...	4,400	—	2,000	—	—	—	6,400	
1 assessor	3,300	—	2,000	—	—	—	5,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
2 d:o	6,600	—	4,000	—	—	—	10,600	
1 notarie	2,000	—	1,200	—	400	—	3,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o	2,000	—	1,200	—	400	—	3,600	
1 fiskal	1,500	—	1,000	—	200	—	2,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
Anslag till amanuenser och e. o. biträden	—	—	—	—	—	—	1,500	
Summa kronor	—	—	—	—	—	—	40,100	; samt

att för åtnjutande af de i nyssnämnda tilläggsstat upptagna låneförmåner skola stadgas enahanda vilkor, som äro föreskrifna för innehafvare af löner å 1876 och 1890 årens aflöningsstater med förklaring derjemte, att skyldighet att mot ersättning för flyttningskostnaden låta sig till annan hofrätt förflyttas skall åligga, utöfver förut stadgadt antal tjänstemän i Svea hofrätt, ytterligare en fiskal, hvadan hädanefter de 2 yngste fiskalerna i hofrätten varda underkastade flyttningskyldighet.

Sedan voteringsseglarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 50 Ja och 170 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 120 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 50 Ja och 170 Nej,

sammanräkningen visar 170 Ja och 198 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 23).

Den, som vill, att den väckta motionen om att till länsmannen N. M. H. Sunding bevilja, såsom godtgörelse för honom frångångna åklagareandelar — utgörande enligt Offerdals häradsrätts utslag den 10 oktober 1890 i mål mellan honom och Lewis Miller 37,621 kronor 33 öre — ett belopp af 3,760 kronor icke må af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till länsmannen N. M. H. Sunding, såsom godtgörelse för honom frångången åklagareandel, beviljats ett belopp af 2,000 kronor att uppföras bland de extra ordinarie anslagen å riksstatens sjette hufvudtitel.

Sedan voteringsseglarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 68 Ja och 152 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 74 Ja och 75 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	68 Ja och 152 Nej,
sammanräkningen visar	142 Ja och 227 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 24).

Den, som vill, att Riksdagen, med afslag å herr Ljungmans ifrågavarande motion, bestämmer anslaget till fiskerinäringens understöd till 42,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med afslag i öfrigt å herr Ljungmans ifrågavarande motion, bestämt anslaget till fiskerinäringens understöd till 35,000 kronor.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 46 Ja och 175 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 122 Ja och 27 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 46 Ja och 175 Nej,

sammanräkningen visar 168 Ja och 202 Nej:

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 32, punkt. I).

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning på det sätt bifalles, att till vissa förbättringar för trafiken vid Stockholms centralstation beviljas 550,000 kronor, hvaraf redan år 1896 må af jernvägstrafikmedlen utgå ett belopp af 500,000 kronor och återstoden 50,000 kronor uppföres å riksstatens sjetta hufvudtitel såsom extra anslag för år 1897, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att till vissa förbättringar för trafiken vid Stockholms centralstation beviljas ett belopp af högst 100,000 kronor, att utgå af jernvägstrafikmedlen under innevarande år.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 64 Ja och 159 Nej.

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 99 Ja och 46 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller..... 64 Ja och 159 Nej,

sammanräkningen visar 163 Ja och 205 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 32, punkt. II).

Den, som vill, att, i enlighet med statsutskottets hemställan, väckta motioner om anslag af 15,000 kronor för utredning och undersökning af lämpligaste sättet för åstadkommande af en direkt jernvägsförbindelse i statens hand mellan Krylbo och Örebro icke af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till undersökning och utredning af de kostnader, för hvilka en statsbanelinie Krylbo—Örebro skulle kunna bringas till stånd, till Kongl. Maj:ts förfogande ställt å extra stat för år 1897 ett belopp af 10,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 149 Ja och 67 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 62 Ja och 87 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 149 Ja och 67 Nej,

sammanräkningen visar 211 Ja och 154 Nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 1).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, länsmanen i Seminghundra härad af Stockholms

läns vestra fögderi Gustaf Theodor Brundin må från och med månaden näst efter den, under hvilken han erhåller afsked från länsmanstjensten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 600 kronor, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att länsmanen i Seminghundra härad af Stockholms läns vestra fögderi Gustaf Theodor Brundin må från och med månaden näst efter den, under hvilken han erhåller afsked från länsmanstjensten, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära fyllnadspension till så stort belopp, att detta tillsammans med pensionen från civilstatens pensionsinrättning utgör 1,000 kronor, eller 400 kronor årligen.

Sedan voteringsmedlemmarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlemmarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu medlemmarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 96 Ja och 124 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 130 Ja och 18 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 96 Ja och 124 Nej,

sammanräkningen visar 226 Ja och 142 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 2).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, förre schaktmästaren Anders Peter Anderssons enka Brita Kajsa Andersson må från och med år 1896 för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 320 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts framställning på det sätt bifallits, att förra sjuksköterskan vid statens jernvägsbyggnader, enkan Brita Kajsa Andersson må från och med år 1896 för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 200 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 110 Ja och 108 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 142 Ja och 5 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 110 Ja och 108 Nej,
sammanräkningen visar 252 Ja och 113 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 3).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, kartografen Carl Edvard Dahlman må från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin befattning såsom kartograf, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 2,800 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att kartografen Carl Edvard Dahlman må från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin befattning såsom kartograf, under sin återstående lifstid åtnjuta från allmänna indragningsstaten en årlig pension af 1,600 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 89 Ja och 133 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 119 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

röster eller..... 89 Ja och 133 Nej,
sammanräkningen visar 208 Ja och 161 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 4).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, å allmänna indragningsstaten må å extra ordinarie professorn i praktisk teologi vid universitetet i Upsala Carl Julius Norrby beviljas en årlig pension af 3,500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken han efter uppnådda 65 lefnadsår afgår från tjensten, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringsedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 67 Ja och 152 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 119 Ja och 24 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 67 Ja och 152 Nej,
sammanräkningen visar 186 Ja och 176 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 5).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, åt lektorn vid allmänna läroverket i Luleå August Valfrid Lönnegren

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 2,500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från lektorstjensten varder honom beviljad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att åt lektorn vid allmänna läroverket i Luleå August Valfrid Lönnegren beviljats en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 1,500 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från lektorstjensten kan varda honom beviljad.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 58 Ja och 158 Nej.

Den omröstning öfver öfvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 117 Ja och 29 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 58 Ja och 158 Nej,

sammanräkningen visar 175 Ja och 187 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

11:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 6).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, adjunkten vid allmänna läroverket i Nyköping Claës Johan Emil Aurell må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten honom beviljas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits. att adjunkten vid allmänna läroverket i Nyköping Claës Johan Emil Aurell må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten varder honom beviljadt, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbara en årlig pension af 1,000 kronor.

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 67 Ja och 150 Nej.

Den omröstning öfver öfvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 121 Ja och 25 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	67 Ja och 150 Nej,
sammanräkningen visar	188 Ja och 175 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

12:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt 7).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, åt läraren i teckning vid allmänna läroverket i Malmö Peder Caspar William Klein må från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhåller afsked från tjensten, beviljas pension å allmänna indragningsstaten för hans återstående lifstid till ett hans innehafvande lön motsvarande belopp af 1,500 kronor årligen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att åt läraren i teckning vid allmänna läroverket i Malmö Peder Caspar William Klein må från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhåller afsked från tjensten, beviljas pension å allmänna indragningsstaten för hans återstående lifstid till belopp af 900 kronor årligen.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga,

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
räkning och utföll omröstningen med 63 Ja och 149 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,
enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första
Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 117 Ja och 25 Nej,
hvadän, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 63 Ja och 149 Nej,

sammanräkningen visar 180 Ja och 174 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fat-
tadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

13:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 8).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag å
allmänna indragningsstaten må uppföras årlig pension till ett be-
lopp af 3,000 kronor åt adjunkten vid folkskolelärareseminariet i
Göteborg Johan Lind, att utgå från och med månaden näst efter
den, i hvilken han erhåller afsked från sin tjänst, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på
det sätt bifallits, att å allmänna indragningsstaten må uppföras
årlig pension till ett belopp af 2,000 kronor åt adjunkten vid folk-
skolelärareseminariet i Göteborg Johan Lind, att utgå från och
med månaden näst efter den, i hvilken han erhåller afsked från
sin tjänst.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd
och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,
att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga,
jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
räkning och utföll omröstningen med 76 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som,
enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första
Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 107 Ja och 37 Nej,
hvadän, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 76 Ja och 142 Nej,

sammanräkningen visar 183 Ja och 179 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fat-
tadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

14:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 9).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, å allmänna indragningsstaten må uppföras årlig pension till ett belopp af 900 kronor till lärarinnan i teckning vid folkskolelärarinneseminarier i Stockholm Emma Amalia Nyberg, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken hon erhåller afsked från sin tjänst, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att å allmänna indragningsstaten må uppföras årlig pension till ett belopp af 400 kronor åt lärarinnan i teckning vid folkskolelärarinneseminarier i Stockholm Emma Amalia Nyberg, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken hon erhåller afsked från sin tjänst.

Sedan voteringsredarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsredarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 89 Ja och 133 Nej.

Den omröstning öfver öfvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 133 Ja och 14 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	89 Ja och 133 Nej,
sammanräkningen visar	222 Ja och 147 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

15:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 10).

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, å allmänna indragningsstaten må å extra ordinarie professorn i klassiska språk vid universitetet i Upsala Johan Magnus Sundén beviljas en årlig pension af 3,500 kronor, att utgå från och med

Gemensamma omröstningar. månaden näst efter den, i hvilken han från tjensten kommer att afgå, röstar
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknade och utföll omröstningen med 79 Ja och 141 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 127 Ja och 19 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	79 Ja och 141 Nej,
sammanräkningen visar	206 Ja och 160 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

16:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 11).

Den, som vill, att, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, f. d. regementsläkaren A. F. Ståls enka Charlotta Theresia Stål, född Petterson, må, från och med 1896 års ingång och så länge hon förblifver enka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension af 360 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning af Riksdagen afslagits.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga,

jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 119 Ja och 92 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 137 Ja och 7 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 119 Ja och 92 Nej,

sammanräkningen visar 256 Ja och 99 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

17:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 12).

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning af Riksdagen på det sätt bifalles, att å allmänna indragningsstaten beviljas åt adjunkten vid allmänna läroverket i Vestervik B. F. J. Åboms enka Ida Åbom, född Kræmer, en årlig pension af 300 kronor att utgå från och med den 1 januari 1897 och så länge hon förblifver enka, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning af Riksdagen på det sätt bifallits, att å allmänna indragningsstaten beviljats åt adjunkten vid allmänna läroverket i Vestervik B. F. J. Åboms enka, Ida Åbom, född Kræmer, en årlig pension af 200 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1897 och så länge hon förblifver enka.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel afagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 111 Ja och 99 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 136 Ja och 5 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller..... 111 Ja och 99 Nej,

sammanräkningen visar 247 Ja och 104 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

*Gemensamma
omröst-
ningar.*
(Forts.)

18:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 13).

Den, som vill, att den i ämnet väckta motionen på det sätt bifalles, att notarien hos domkapitlet i Upsala Erik Rudolf Henschen må förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från konsistorienotariebefattningen varder honom beviljad, under sin återstående lifstid uppbära årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 3,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har förslaget om beredande af pension åt konsistorienotarien Henschen ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringsredlarne blifvit aflemnade samt en sedel afagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsredlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 34 Ja och 187 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 104 Ja och 40 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller.....	34 Ja och 187 Nej,
sammanräkningen visar	138 Ja och 227 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

19:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 15, punkt. 1).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatserna för nedannämnda artiklar skola bibehållas vid nu gällande belopp, nemligen för spanmål:

omalen:

råg, hvete, korn, majs samt ärter och bönor ...	kronor 3: 70
malt, äfven krossadt,	» 5: —
andra slag, ej specificerade,	» 3: 70

malen:
mjöl och gryn, alla slag, kronor 6: 50
allt per 100 kilogram, röstar

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att tullsatserna för ifrågavarande artiklar skola utgöra, för spannmål:

omalen:
råg, hvete, korn, majs samt ärter och bönor ... kronor 1: 25
malt, äfven krossadt, » 1: 50
andra slag, ej specificerade, » 1: 25
malen:
mjöl och gryn, alla slag, » 2: 50
allt per 100 kilogram.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 114 Ja och 107 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 120 Ja och 25 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 114 Ja och 107 Nej,
sammanräkningen visar 234 Ja och 132 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

20:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 15, punkt. 2).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen å fläsk, rökt, skall höjas till 30 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröst-
ningar.
(Forts.)*

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att nu gällande tullsats för ifrågavarande artikel skall bibehållas oförändrad.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 86 Ja och 133 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 110 Ja och 34 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 86 Ja och 133 Nej,

sammanräkningen visar 196 Ja och 167 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

21:sta omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 15, punkt. 3).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för fläsk, andra slag, skall höjas till 20 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att nu gällande tullsats för ifrågavarande artikel skall bibehållas oförändrad.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 87 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 87 Ja och 135 Nej,

sammanräkningen visar 196 Ja och 168 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 5.

Efter föredragning af herr *A. H. Göthbergs* i senaste sammanträdet bordlagda motion, n:o 230, beslöt kammaren hänvisa densamma till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 2.

§ 6.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtande n:o 6.

Ordet begärdes af herr vice talmannen *Östberg*, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att statsutskottets nyss bordlagda utlåtande rörande femte hufvudtiteln måtte af kammaren företagas till behandling vid plenum nästa torsdag, och att ärendet måtte uppföras på föredragningslistan för samma dag främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Den af herr vice talmannen sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 7.

Herr *Ivar Månsson* aflemnade en af honom jemte herr *M. Dahn* undertecknad motion, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i nuvarande skolorganisation.

Denna motion, hvilken erhöll ordningsnummern 232, begärdes på bordet och bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

	herr <i>N. Åkesson</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 26 dennes,
	» <i>J. Andersson</i>	i Öhrstorp under 14 dagar fr. o. m. den
25	dennes,	
	herr <i>M. Arhusiander</i>	under 12 dagar fr. o. m. den 26 dennes,
	» <i>W. R. Wester</i>	» 4 » » » » 25 »
	» <i>R. Darin</i>	» 5 » » » » 24 »
och		
	» <i>P. G. Näslund</i>	» 12 » » » » 30 »

§ 9.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af väckta motioner dels om ändring af §§ 7, 11, 12, 28 och 105 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen äfvensom upphäfvande af § 32 regeringsformen, dels om upphäfvande af § 15 regeringsformen och ändring af §§ 4, 7, 38, 105 och 106 regeringsformen samt § 38 riksdagsordningen, dels om ändring af § 13 regeringsformen, dels ock om ändrad lydelse af § 15 regeringsformen;

statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret;

bankoutskottets utlåtande n:o 7, angående användande af riksbankens vinst för år 1895.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,37 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 24 Mars.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

§ 2.

*Besvarande
af interpellation.*

Härefter lemnades ordet till

chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wersäll, som yttrade: Herr grefve och talman, mine herrar! En af kammarens ärade ledamöter, herr professor Wijkander, har till chefen för finansdepartementet framställt följande interpellation:

»1:o) Äro de af chefen för finansdepartementet den 24 mars 1893 uti Riksdagens Andra Kammare gjorda uttalanden om vilkoren för de enskilda telefontätens samtalsförbindelse med de interurbana telefonledningarna fortfarande giltiga? och

Besvarande
af interpellation.
(Forts.)

2:o) om så icke är förhållandet, på hvilka vilkor är det regeringens afsigt att lemna de enskilda telefontäten tillstånd till begagnande af de interurbana telefonledningarna, deri inbegripna äfven de internationella?»

Då det ju är af vikt, att kammaren, innan jag afgifver mitt svar, erinrar sig motiven till denna interpellation, skall jag, när motiveringen är temligen lång, vördsammast anhålla att få återgifva endast några väsentliga delar af densamma. Dessa lyda sålunda:

»De farhågor, som vid 1893 års riksdag uttalades om benägenheten hos statens telegrafverk att undertrycka den enskilda telefonverksamheten, hafva under den sedan dess gångna tiden i hufvudsak bekräftats, och förhållanden hafva inträffat, som antyda, att ej längre följas de af finansministern vid 1893 års riksdag uttalade principerna för de interurbana ledningarnas begagnande. Särskildt har det väckt uppmärksamhet, att, sedan de interurbana ledningarna utsträcks till våra grannländer, telegrafverket ansett sig kunna förvägra, att enskildt telefontät, nemligen Stockholms allmänna telefonaktiebolag, som enligt träffadt aftal eger att begagna samtliga interurbana ledningar inom Sverige, finge trafikera fortsättningen in i dessa grannländer, oaktadt från dessa beklaganden låtit höra sig.»

Sedermera står det:

»Stockholms allmänna telefonaktiebolag har för närvarande samtrafik med hela det svenska interurbana rikstelefontätet mot en öfvergångsavgift af 10 öre per samtal, men har vägrats tillträde till detta täts utsträckning till Danmark och Norge. Med andra ord: cirka 40 procent af Sveriges med dubbeltrådiga ledningar och således för samtal på långa afstånd afpassade telefonapparater äro utestängda från de internationella ledningarna, under det att de enskilda norska och danska telefontäten hafva tillträde till dessa linier.»

Längre fram i motiveringen heter det vidare:

»Stockholms allmänna telefonaktiebolag, som ansåg sig redan på grund af de med telegrafverket upprättade kontrakten hafva rätt till samtrafik äfven på mellanrikslinierna, om från norsk sida gensaga ej mötte, försökte medelst kompromissdom få denna rätt erkänd, men domen utföll emot bolaget. Under de underhandlingar mellan bolaget och telegrafstyrelsen, som derefter egt rum, förklarade telegrafstyrelsen, att den vore benägen att för sin del medgifva den önskade samtrafiken å telefonledningarna till Norge och Danmark utan andra tilläggsavgifter till svenska telegrafverket än den vanliga samtrafiksavgiften af 10 öre per samtal, dock under förutsättning och vilkor, att aktiebolaget inginge derpå, att fri samtrafik samtidigt inrättades mellan telegrafverkets och bolagets abon-

Besvarande
af interpella-
tion.
(Forts.)

nenter i Stockholmsnäten, hvilket vilkor är liktydigt med afslag å den begärda samtrafiken å mellanriksledningarna.»

Och derefter säges det slutligen:

»Telegrafverket har således sökt använda tillträdet till de danska och norska mellanrikstelefonledningarna såsom ett vapen att tilltvinga sig *fri* samtrafik inom det lokala stockholmsnätet, hvilken senare skulle varit en stor ekonomisk fördel för statstelefonnätet, som i omfattning är betydligt underlägset bolagets, och detta oaktadt telegrafverket sjelft på andra orter, der dess nät är mer omfattande än de enskilda, af samma skäl som bolaget ej anser sig kunna utan förlust medgifva *fri* samtrafik med de enskilda lokalnäten.»

Ja, det nu upplästa torde vara nog för att påminna herrarne om interpellationens innehåll.

Mitt svar å interpellationen lyder sålunda:

Det har väckat interpellantens uppmärksamhet, att Stockholms allmänna telefonaktiebolags abonnenter äro utestängda från samtrafik med Norge och Danmark, ehuru allmänna bolaget jemte bellbolaget har 40 procent af alla apparater med dubbeltrådiga ledningar i riket, och ehuru de enskilda näten i både Norge och Danmark hafva tillträde till de internationella ledningarne.

Vid användandet af uppgiften att 40 procent af apparaterna med dubbeltrådiga ledningarna tillhöra de enskilda bolagen i Stockholm har interpellanten förbisett, att omkring 1,500 personer i Stockholm med omnejd hafva både statens och bolagens telefoner. Dessa personer skulle uppenbarligen icke vilja använda bolagens telefoner för samtal med Norge eller Danmark.

Sedan numera bolagens hela nät äro dubbeltrådiga, kan man icke bedöma bolagens abonnenters behof af samtal med Norge och Danmark efter dessa abonnenters antal i jämförelse med rikstelefonens. Man har en vida tillförlitligare mätare häraf i statistiken, som visar, att af alla från Stockholm afgående interurbana samtal under år 1895 endast 18,6 procent komma från bolagen, fastän dessas abonnentantal på platsen är så mycket större än statens. Undersöker man hur jämförelsen ställer sig med afseende på förbindelsen med en mera aflägsen ort, t. ex. Malmö, så befinnes, att af alla samtal från Stockholm till Malmö endast omkring 14 procent komma från bolagens abonnenter. Att samtalen från landsorten till bolagen äro jämförelsevis ändå färre, synes af den af interpellanten lemnade redogörelse för de interurbana öfvergångssamtalens antal under de senaste åren. Allt detta beror naturligtvis derpå, att de personer i Stockholm, som behöfva samtala på längledningarna, gemenligen finna med sin fördel förenligt att skaffa sig rikstelefon.

Det är icke antagligt, att bolagens abonnenter i Stockholm hafva proportionsvis större behof att tala med Norge än med Malmö, snarare tvärt om. Det är således i sjelfva verket icke ens 14 procent af hela samtalsmängden mellan Stockholm och Norge, som skulle komma på bolagens abonnenter. Det är alltså icke fråga om något afsevärdt behof, och frågan spelar heller icke den

af interpellanten påstådda rolen i rikstelefonens ekonomi, helst de ledningar, som kombineras för att åstadkomma förbindelsen Stockholm—Kristiania, användas jemväl för andra orters korrespondens med Norge och, i den mån utrymme finnes, för inrikes korrespondens.

Besvarande
af interpellation.
(Forts.)

Interpellanten fäster uppmärksamheten derå, att i Norge och Danmark *äfven* de enskilda telefonnäten få deltaga i den internationella korrespondensen. Detta har helt enkelt sin grund deri, att staten i Norge och Danmark icke har några telefonabonnenter alls. Skall man tala med *abonnenter* i Norge och Danmark, *måste* det således blifva med abonnenter i enskilda nät. Det är dock endast abonnenter med *dubbeltrådiga* ledningar, som få tala på de internationella ledningarna. Sådana abonnenter funnos vid trafikens början i hela Kristiania icke mer än 14. Nu upptaga deras namn ej mer än 2½ sidor i katalogen. *Alla andra* abonnenter i Kristiania få gå till samtalsstationerna, om de vilja tala med Sverige. I Danmark är förhållandet likadant.

I Kristiania få lokala samtal icke utvexlas på dubbeltrådiga ledningar, utan den, som vill hafva utväg till båda slagen af samtal, får betala *två* apparater, hvilket kostar 60 kronor per år mer än blott *en* apparat.

Då en abonnent i enskildt bolag i Stockholm icke behöfver betala mer än 50 kronor om året för ett rikstelefonabbonnement, derest han icke föredrager att tala till Norge från någon af de många offentliga samtalsstationerna, kan man icke säga, att bolagens abonnenter här i Stockholm äro i afseende å internationel korrespondens sämre ställda än abonnenterna i Kristiania.

Interpellanten vill ådagalägga, att efter våren 1893 ett nytt vilkor tillagts för de enskilda bolagens samtrafik med de interurbana ledningarna. *Då* fordrades nemligen endast samma anläggningssystem som statens och ersättning för särskilda kostnader. *Nu* skulle hafva kommit till, att allmänna bolaget skulle gå in på fri samtrafik. Det är dock den skilnaden, att på våren 1893 funnos endast två slag af telefontrafik: *lokal* och *interurban*. Sedan dess har tillkommit ett tredje slag: *international* trafik. Den af interpellanten omförmälda kompromissdomen har, såsom af dess protokoll framgår, *enhälligt* gifvit telegrafstyrelsen rätt deri, att aftal och öfverenskommelser om *interurban* samtrafik icke afse den nytillkomna *international* trafiken. Telegrafstyrelsen hade således fria händer beträffande denna trafik.

Nu må man icke förtänka telegrafstyrelsen, att denna söker bevara förmånen af international trafik åt sina egna abonnenter. Det är dock af vigt att hafva något att bjuda, som täflande företag icke kunna prestera. Telegrafverkets nya abonnementsafgifter i Stockholm — 50 kronor om året — gifva en skälig afkastning på telefonrörelsen i Stockholm, *men icke heller mer*. Om andra gå lägre i abonnementspris, så kan telegrafstyrelsen, såsom offentlig ansvarig institution, för närvarande icke följa med och skulle således öfverflyglas, om man icke hade något särskildt att bjuda

Besvarande
af interpellation.
(Forts.)

abonnenterna, som kunde i någon mån motväga en onaturlig prisnedsättning.

Telegrafverkets telefonrörelse måste drifvas efter samma grundsatser som hvarje annan solid affär. Med en skuldsumma af nära nog 5,000,000 kronor och med deraf följande stränga förpligtelser gent emot statsverket kan telegrafstyrelsen naturligtvis icke låta taga ifrån sig den ena fördelen efter den andra gent emot enskilda täflande nät.

Det är därför gifvet, att, om förmånen att kunna tala å de internationella ledningarna skall af telegrafstyrelsen upplåtas jemväl åt de enskilda bolagens abonnenter, detta icke kan ske utan motsvarande valuta i form af någon annan fördel för rikstelefonens abonnenter. Men det enda, som telegrafverket i sådant hänseende kunde behöfva skaffa sina abonnenter, var just den fria samtrafik i lokalnäten här i staden, som telegrafstyrelsen också begärde. Denna fria samtrafik, som interpellanten anser vara ett så orimligt vilkor, är som bekant just hvad hela Stockholm lifligt önskar och som stadsfullmäktige här hafva i koncessionsväg fordrat af telegrafstyrelsen och — att börja med — äfven af bolagen. Dessa sistnämnda befriades visserligen sedermera från detta vilkor, men telegrafstyrelsen har enligt koncessionsvilkoren till stadsfullmäktige *afgifvit bindande förpligtelse att för sin del när som helst gå in på denna samtrafik.*

Interpellanten söker visa, att telegrafstyrelsen sjelf anser det förlustbringande att hafva fri samtrafik på de platser, der *verket* sjelft har det *större* nätet. Det kan dock icke vara för interpellanten okänt, att i Göteborg telegrafverkets nät är omkring tre gånger så stort som det enskilda nätet, d. v. s. lika mycket som bolagens nät här äro större än statens, men att telegrafstyrelsen likväl der medger fri samtrafik, och detta oaktadt telegrafstyrelsen enligt stadsfullmäktiges i Göteborg koncession är berättigad uppbära 10 öre per samtal för samtrafiken derstädes. Det gäller för öfrigt som allmän regel, att i frågor om samtrafik, utom i Stockholm, intet afseende fästats vid de respektive nätens storlek.

Slutligen ber jag få påpeka, att den af telegrafstyrelsen fordrade fria *samtrafiken mellan lokalnäten* skulle blifva af verklig ekonomisk betydelse för allmänheten i hufvudstaden. 4,000 abonnenter hos allmänna bolaget betala, enligt bolagets egna, i annonser meddelade uppgifter, i abonnementsavgift 100 kronor om året. Denna afgift måste efter införande af fri samtrafik gå ned till det skäligen beloppet 50 om året, med en besparing för allmänheten af 50 kronor per apparat eller 200,000 kronor om året. 1,500 personer skulle icke vidare behöfva hålla två apparater, således en besparing af 50 kronor för hvar af 1,500 personer, tillsammans 75,000 kronor om året. Nu utgående omkring 50,000 kronor om året i lokala öfvergångsavgifter skulle naturligtvis helt och hållet bortfalla. Det sammanlagda beloppet af *325,000 kronor om året i ren besparing* torde vara en tillräckligt stor summa för att väcka eftertanke hos den telefonerande allmänheten.

Efter dessa erinringar mot interpellantens motivering och med framhållande, att telegrafstyrelsen i alla frågor rörande samtrafik visat de enskilda bolagen, icke minst i hufvudstaden, allt det tillmötesgående och all den hänsyn, som skäligen kunnat fordras, kunna interpellantens frågor helt kort besvaras. Med fasthållande deraf, att den *internationella* telefontrafiken *icke* räknas till den *interurbana*, kan den *första frågan*, nemligen om de af chefen för finansdepartementet den 24 mars 1893 uti Riksdagens Andra Kammare gjorda uttalanden om vilkoren för de enskilda telefontätens samtalsförbindelse med de interurbana telefonledningarna äro fortfarande giltiga, *besvaras obetingadt* jakande, vid hvilket förhållande den endast för annan händelse framställda *andra frågan* icke läser tarfva något särskildt svar.

Besvarande
af interpellation.
(Forts.)

Vidare anförde:

Herr *Wijkander*: Jag ber att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få uttala min tacksamhet för det svaromål, han behagat lemna på min interpellation. Af herr statsrådets nyss hållna anförande tycktes, såvidt jag kunde uppfatta det, framgå, att han i hufvudsak gifvit mig fullkomligt rätt i afseende å den motivering, som jag tillätit mig förutskicka min interpellation. Det är endast en del smärre saker deruti, som han sökt bortresonera, nemligen betydelsen af några af de siffror, som jag i nämnda motivering angifvit.

Herr statsrådet nämnde först, att jag användt ett för högt tal, när jag sagt, att 40 procent af de med dubbelträdig ledning försedda telefonapparater vore utestängda från de internationella ledningarna, och han ansåg denna siffra vara för hög därför, att en del af dessa telefonabonnenter med sannolikhet i alla fall icke skulle använda de internationella ledningarne. Detta måste jag naturligtvis medgifva vara riktigt, men detta förhållande beror till stor del derpå, att, såsom herr statsrådet sjelf nämnde, på grund af rikstelefonens åtgärder de större affärskontoren tvingas att skaffa sig båda telefonerna, och då använda de naturligtvis i första hand den telefon, der de icke behöfva betala öfvergångsavgift; den allmänna telefonen kommer då att blifva oanvänd för dessa kontor, när det gäller samtal på längre afstånd.

Äfven i öfrigt tror jag verkligen, att man får säga, att åtskilliga af de andra abonnenterna inom allmänna telefonbolaget icke skulle komma att använda de internationella linierna. Men anmärkningen står ju i alla fall kvar, att dessa internationella linier användts såsom vapen för ernående af ett ändamål, som med dem är oförenligt.

Vidare nämnde herr statsrådet, att endast ett fåtal af abonnenterna i Kristiania hafva sådana dubbelträdiga ledningar, att de kunna komma i förbindelse med de internationella linierna. Ja, äfven detta är sant. Men det har ju ej af mig på något sätt ifrågasatts, att några andra telefonabonnenter i Sverige skulle få tillträde till de internationella linierna än sådana, som ur teknisk

Besvarande
af interpellation.
(Forta.)

synpunkt uppfylla de vilkor, som rikstelefonen med full rätt fördrar, för att samtrafik skall få ega rum.

Herr statsrådet påpekade äfven, att det är skilnad mellan interurbana och internationella linier. Ja, mine herrar, det är naturligtvis fullkomligt riktigt, och är det i och för en kompromissdom fråga om att tolka dessa frågor ur juridisk synpunkt, så måste detta komma att spela en ganska stor rol. Likaså kan det möjligen vara af betydelse för telegrafstyrelsen att åberopa denna skilnad, då fråga är om att söka ursäkta dess handlingssätt. Men jag hemställer till herrarne, om det kan vara skäl i att, då det är fråga om bedömande af allmänhetens ställning med afseende å telefonapparaternas begagnande, hafva det så staldt, att det är en väsentlig skilnad mellan att telefonera till Charlottenberg på norska gränsen och till Kristiania. Då ställer man sig på en juridisk ståndpunkt, som icke tager mycken hänsyn till hvad allmänheten kräfvat eller hvad som afses med hela telefonsystemet. Det kan kanske ur juridisk synpunkt försvaras, att telegrafstyrelsen ansåg sig hafva fria händer att huru som helst begagna dessa internationella linier, men jag undrar dock, om det kan vara skäl i att regeringen i sakligt hänseende ställer sig på samma ståndpunkt.

Vidare sades det, att telegrafstyrelsen ansåg sig kunna använda fördelen af att få tillträde till dessa internationella linier, på sätt här skett, för att söka skaffa sig fördelar på andra håll. Men det skall ju vara en passande proportion mellan dylika valutor — för att nyttja samma uttryck, som nyss af herr statsrådet användes — för att ett utbyte skall vara rimligt. Man får icke fordra såsom valuta för att de stockholmsbor, som hafva allmänna telefonledning, skola få begagna de internationella linierna, att allmänna bolaget i Stockholm skall göra så stora uppoffringar, att sannolikt hela bolaget måste uppgifva sin ställning och gå under.

Herr statsrådet sade, att jag borde hafva reda på förhållandena i Göteborg, och jag har verkligen äfven reda på dem, men jag tror, att den, som har reda på dessa förhållanden, icke kan komma med en sådan framställning, som nyss gjordes. Det torde vara i vidsträckt kretsar ganska bekant, att den fria samtrafik, som vi hafva i Göteborg, vid grundandet af statens telefonsystem der köptes mot det att allmänna bolaget i Göteborg förband sig att icke blott icke använda de interurbana linierna, utan äfven afstå från de ledningar till platser i Göteborgs närhet, som det förut hade, och som voro af stor betydelse för Göteborg. Således var det ett fullkomligt köp, vid hvilket staten medgaf fri samtrafik mot det att allmänna bolaget afstod från viktiga fördelar. Der var det den ena valutan mot den andra. Emellertid har man i Göteborg upprepade gånger tagit i öfvervägande, om man icke borde afstå från den fria samtrafiken mot det att man åter finge begagna sig af dessa förbindelser med badorterna och andra ställen nära Göteborg, hvilka förbindelser äro af synnerlig vikt för staden. Det har visserligen ansetts lämpligt att icke ännu göra en sådan öfvergång, men det kan ske när som helst.

Emellertid torde af herr statsrådets framställning framgå, att regeringen eller åtminstone finansministern gillar den ståndpunkten, att telegrafstyrelsen har rätt att använda dessa internationella linier, men icke de interurbana, såsom ett vapen för att tillkämpa sig fördelar, och att det blott är för de interurbana linierna, som finansministerns af år 1893 uttalande fortfarande gäller. Jag ber att få taga fasta på detta sista yttrande, men också att få beklaga, att man gör skilnad på de internationella och de interurbana linierna.

Det är en svår ställning telegrafstyrelsen nu intager emot hvad förhållandet förut var. Telegrafstyrelsen är å ena sidan ett embetsverk, som gent emot kommunerna i landet bör intaga en objektiv ståndpunkt, höjd öfver lokala strider, men dock måste telegrafstyrelsen å andra sidan på grund af sin befattning med telefonverksamheten inom dessa kommuner uppträda såsom konkurrent med enskilde och måste dervid använda samma medel, som hvarje annan industriidkare eller köpman använder. Är det således oundvikligt, att denna motsägelse till en viss grad måste finnas, så torde det dock vara lämpligt att inskränka denna konkurrens till hvad som är oafvisligen nödvändigt och det synes mig särskildt som om man borde undandraga dessa interurbana linier från detta köpslagande och denna konkurrens.

Jag är den förste att erkänna, att statens telefonväsen har synnerligen kraftigt utvecklats under de sista åren, och jag är äfven den förste att erkänna, att en stor insats härtill lemnats af det kraftiga initiativ och den duglighet, som ledaren af detta telefonväsen ådagalagt, men, mine herrar, jag ber er vara öfvertygade om att icke mindre insats lemnats just af de enskilda bolagen. Jag skall icke trötta herrarne med en mängd bevis härför, som kunna anföras, utan skall blott taga ett enda från Göteborg, som nyss nämndes från statsrådsbänken. Hvar och en vet, att det i allmänhet gäller inom industrien, att inom ett större företag produktionskostnaderna blifva jembeförelsevis billigare. Så är dock icke förhållandet inom telefonväsendet, ty ju större nät och ju talrikare abonnenter, desto större kostnader blir det för hvarje apparat, men detta oaktadt är här i Stockholm, der man har det största telefonnätet, som sträcker sig mildtals utanför stadens gränser, afgiften bland de lägsta i hela landet. Här är den blott 50 kronor, men i Göteborg 80 kronor, och jag vädjar till herrarna från olika landsändar, om icke afgifterna på de flesta ställen äro högre än här i Stockholm. Hvad är anledningen till detta? Jo, att det enskilda bolaget här i Stockholm med kraft konkurrerar med staten och derigenom ställer så till, att allmänheten blir billigt betjenad. Den stund kan komma, då i högre grad än nu telegrafstyrelsen behöver den sporre, som ligger i en framgångsrik konkurrens, och jag kan tillägga, att det är icke de stora städerna, som det i första rummet gäller, ty de kunna nog skydda sina enskilda telefonnät, utan det gäller först de aflugna landsändarna och de telefonnät, som der finnas och som äro mera beroende af de interurbana ledningarna, hvilka tryckas af detta och icke kunna häfda sin ställning.

*Besvarande
af interpellation.
(Forts.)*

Besvarande
af interpellation.
(Forts.)

Herr greve och talman, denna fråga är så stor, att jag är öfvertygad om, att den snart kommer upp under kammarens bedömande en gång till, men nu har jag icke något vidare att tillägga.

Herr friherre Lagerbring: Då denna fråga är af ett särskildt intresse för Stockholm, der landets abonnentstarkaste telefonbolag har sin egentliga verksamhet, så anhåller jag att få säga några ord. Jag ber att i mycket få ansluta mig till de åsikter i ämnet, som uttalats af den ärade representanten på göteborgsbänken, på samma gång som jag måste i viss mån beklaga, att den mot de enskilda telefonbolagen välvilliga uppfattning, som uttalades 1893 af dåvarande chefen för finansdepartementet, efter hvad det synes icke till fullo delas af den nuvarande chefen för finansdepartementet, ty med allt erkännande af det kraftiga och energiska sätt, hvarpå telegrafstyrelsen har skött sin sak, sedan den fick statens telefonväsende i sin hand, och hvarigenom de enskilda bolagen på sin tid hindrades att för mycket uppskörta den telefonerande allmänheten, så kan jag icke anse det lyckligt, om telegrafstyrelsen nu i sin tur skulle sättas i stånd att helt och hållet förqväfva det enskilda telefonväsendet, hvarigenom konkurrensen på detta område skulle upphöra, ty det är just genom denna konkurrens, som allmänheten fått sig till godo förmåner genom nedsättning af afgifterna med mera.

På Stockholms stadsfullmäktiges bord hvilat för närvarande en fråga, som berör samtrafiksafalen mellan härvarande telefonbolag och statens telefontät, och af förhandlingarna i denna fråga framgår med all tydlighet, att telegrafstyrelsen önskar att från 1901, då de nu gällande samtrafiksafalen upphöra, få fullt fria händer att bevilja eller förbjuda vidare samtrafik. Den välvilja, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss omnämnde, att telegrafstyrelsen hyste mot de enskilda bolagen, och som skulle visa sig deruti, att den icke hindrade samtrafik på de interurbana ledningarna, den räcker således blott till 1901, ty då vill telegrafstyrelsen hafva fullt fria händer att ändra detta, och styrelsen har icke gått in på det vilkor, som stadsfullmäktige hafva föreskrifvit för rättigheten att nedlägga kablar i stadens gator, nemligen att samtrafiksafallet skulle gälla under hela koncessionstiden. Herrarne kunna sjelfva förstå, hurudan situationen skulle blifva, om telegrafstyrelsen 1901 hindrade all samtrafik på de interurbana ledningarna. Då skulle flertalet abonnenter öfvergå från det enskilda bolaget till rikstelefonen, och den telefonerande allmänheten komme då helt och hållet i telegrafstyrelsens händer, hvilket ju kunde vara ganska fördelaktigt för styrelsen, men kanske icke lika fördelaktigt för allmänheten. Det kan ju icke klandras, att, då staten bedrifver en affär, staten sköter den så, att den bär sig väl, och jag vill i det afseendet i likhet med den föregående talaren gifva ett odeladt erkännande åt den nuvarande chefen för det svenska telefonväsendet, men detta att en statens affär skall bära sig bra

är icke det enda eller det förnämsta ändamålet, utan det är att tjena ett stort allmänt intresse.

Jag ber därför att få sluta med att uttala den förhoppning, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet skall veta att ordna denna angelägenhet så, att statens telefonväsende utvecklas och förkofras, utan att det enskilda telefonväsendet derför behöfver undertryckas eller förkrossas.

*Besvarande
af interpellation.
(Forts.)*

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad.

§ 3.

Vid föredragning för remiss till vederbörligt utskott af Kongl. Maj:ts på kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen med förslag till ändrad lydelse af §§ 14, 17 och 25 riksdagsordningen, begärdes ordet af

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
angående ut-
sträckning af
den politiska
rösträtten.*

Herr *Bergström*, som anförde: Herr talman! Regeringens chef har redan för tre år sedan inför denna kammare tillkännagifvit, att ett ärende, så viktigt och ingripande som rösträttsfrågan helt naturligt icke kunnat annat än tilldraga sig statsrådets uppmärksamhet, och att frågan om en rösträttsreform blifvit föremål för allvarliga öfverläggningar bland statsrådets medlemmar. Resultatet af dessa sedan mer än tre år pågående allvarliga öfverläggningar föreligger nu i två icke särdeles digra och, jag kunde tillägga, såsom statistiska produkter icke särdeles värdefulla häften valstatistik samt i den på denna utredning bygda kongl. proposition, som kammaren nu skall remittera till konstitutionsutskottet.

Då en regering tager en dylik fråga om hand, så brukar det alltid ske på grund af sakens och situationens vikt, och man väntar därför också, att det förslag, hvarmed regeringen framkommer, skall vara ett verkligt genomgripande reformförslag, och i hvarje fall att det skall vara ett väl genomtänkt förslag. Att den nuvarande regeringen skulle framlägga ett förslag om införande af allmän rösträtt, det lär emellertid ingen hafva tänkt sig. Regeringen har, enligt bilagan till den kongl. propositionen, ännu icke hunnit att förspörja mera om krafvet på införande af allmän rösträtt i vårt land än att inom och utom Riksdagen *några* — jag stryker under ordet »några», ty utanför Riksdagen kunna dessa »några» räknas i hundratusental — hafva framställt ett dylikt yrkande.

Det är uteslutande sådana politiskt rösträttslösa, hvilka befinna sig öfver det kommunala, men under det politiska strecket, som vid den af regeringen föranstaltade statistiska utredningen tagits i betraktande. Men äfven af dessa orepresenterade medborgare är det en så obetydlig del, som regeringen funnit böra uppflyttas öfver det politiska strecket, att regeringens proposition icke ens ibland dessa samhällslager lär kunna uppväcka annat än känslor af missräkning och misstämning.

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
angående ut-
sträckning af
den politiska
rösträtten.
(Forts.)*

Enligt den senaste kommunala rösträttsstatistiken, som i år utdelats i kammaren, befinna sig i rundt tal inemot 700,000 ofvan det kommunala strecket i vårt land. Enligt den senaste politiska rösträttsstatistiken uppgår antalet af de politiskt röstberättigade bland dessa 700,000 till i rundt tal 300,000. Det återstår således 400,000, och af dessa afser regeringens proposition att flytta 40,000 å 50,000 öfver det politiska penningstrecket! Detta är, såsom regeringen sjelf bekänner, ingen genomgripande förändring; och räknar man med nettosiffror i stället för med bruttosiffror, d. v. s. från drager man dem, som till följd af det nuvarande eller till följd af det utaf regeringen tillämnade förstärkta utskyldsstrecket ändock komma att sakna politisk rösträtt, så blir förändringen ännu mera minimal.

§ 14 riksdagsordningen uppdelar som bekant de politiskt röstberättigade i tre grupper eller klasser: fastighetsegare, arrendatorer af jordbruksfastighet och inkomsttagare. Det är endast de två sistnämnda af dessa klasser, som enligt förslaget skulle få en tillförsel af nya politiskt röstberättigade. De fastighetsegare, som för 30 år sedan vid representationsförändringen blefvo förflyttade nedanför det politiska strecket, borde, synes det mig, nu, då den politiska rösträttsfrågan på allvar skall komma upp i vårt land, hafva ett ganska berättigadt anspråk på att blifva ihågkomna; och mera än anmärkningsvärdt finner jag, att regeringen icke tagit minsta hänsyn till den ofta framkomna och särskildt i denna kammare med mycken sympati mottagna fordran, att de, som hafva fastighet på s. k. ofri grund, de s. k. lägenhetsinnehafvarne, måtte erhålla rösträtt. Detta om fastighetsegarne.

Om de af regeringen föreslagna bestämmelserna angående arrendatorer skall jag icke för tillfället yttra mig. Men hvad beträffar de af regeringen föreslagna bestämmelserna rörande inkomsttagarnes valrätt, ber jag att få nämna ett och annat.

Jag ber då att först få anmärka, att dessa bestämmelser komma att verka såsom ett ytterligare förhöjdt streck uti flere hänseenden och särskildt såsom ett förhöjdt utskyldsstreck. Men på samma gång ber jag att få anmärka, att regeringen, som varit så mån om att i förväg utreda verkningarna af en förändring af rösträtten, icke förebragt den minsta utredning om de föreslagna bestämmelsernas verkningar i nu berörda hänseende. Regeringen har nog sökt utreda hvad den af regeringen ifrågasatta rösträttsreformen kommer att gifva, men icke alls utredt hvad den kommer att taga.

Jag ber att vidare få anmärka, att dessa bestämmelser i § 14 riksdagsordningen, om de blifva lag, komma att yttermera göra riksdagsordningens bestämmelser om valrätten och dermed också sjelfva valrätten beroende af bevillningsförordningen och af blifvande ändringar i denna förordning. Men inom just denna kammare har man vid flere tillfällen uttalat sig för, att man vid en blifvande ändring af § 14 riksdagsordningen borde gå i motsatt riktning.

Jag ber vidare att få anmärka, att dessa föreslagna bestämmelser formligen inbjuda beskattningsnämnderna till att låta sina

åtgärder och beslut påverkas och bestämmas af politiska hänsyn. Jag vill icke tro, att denna kammare vill vara med om något sådant. Vi hafva haft tillräckliga prof af den sorten i vårt land. Särskildt inom den kommun, der vi nu befinna oss, har det inträffat, att till ett riksdagsmannaval beskattningsmyndigheterna flyttat inemot 6,000 medborgare under strecket.

Om det proportionella valsättet, som regeringen här föreslagit skola komma till användande, skall jag icke i allmänhet eller i princip yttra mig; men jag ber att med afseende å det förslag till proportionellt valsätt, som regeringen här framlagt, få framhålla en märklig omständighet. Regeringen säger å sidan 9 i statsrådsprotokollet, att »den statistiska utredningen ådagalägger, att de äldre valmän, hvilka tillhöra de lägst beskattade» — det är städerna, regeringen talar om — »skulle i förening med de nytillkomna valmännen, särskildt i de medelstora och större städerna, kunna uteslutande bestämma valens utgång». Med anledning häraf föreslår regeringen införandet af en garanti, jemte andra, nemligen proportionellt valsätt i de städer, der sådant kunde komma i fråga. Men den af regeringen föreslagna garantien träffar ju hufvudsakligen och egentligen två städer, nemligen Stockholm och Göteborg, och regeringen kan väl icke vid sitt närmare skärskådande och sin bearbetning af den föreliggande statistiska utredningen hafva undgått att märka, att i Stockholm kommer regeringens förslag icke att verka tillförsel af mer än 353 nya röstberättigade, af hvilka 353 säkerligen det allra största flertalet faller på ett annat streck, som står kvar och tillväxer genom regeringens förslag, nemligen utskylsstrecket. Regeringen kan väl icke heller hafva undgått att märka, att i Göteborg kommer regeringens förslag icke att verka tillförsel af en enda valman. Det synes mig egendomligt att då anbringa denna garanti just gent emot dessa städer.

Hvad jag nu sagt synes mig ådagalägga, att det föreliggande förslaget såsom reformförslag icke är genomgripande och att det i väsentliga delar icke är särdeles väl genomtänkt. Det är i behof af mycket stora förbättringar från konstitutionsutskottets sida.

Det är, mine herrar, en händelse, som ser ut som en tanke, att denna rösträttsproposition har kommit just uti dessa dagar, då vi gå att fortsätta, om också icke fullborda urtimans verk. Kammarens ledamöter erinra sig nog, hurusom vid 1892 års urtima riksdag ett mycket bemärkt och äfven mycket kommenterad yttrande faldes af Andra Kammarens dåvarande talman, i hvilket yttrande det bland annat heter: »Enig torde denna kammare ock snart stå i den förhoppning, att vi med väl afvägda, men fasta steg må närma oss den dag, då uti den stora medborgarhär, som i farans stund skall rycka fram, hvarje man eldas af medvetandet, att han eger hel medborgarrätt i det fosterland, för hvars lif han går att insätta sitt eget.» Detta yttrande har möjligen regeringen tänkt på, då den framkommit med sin rösträttsproposition. Men säkert är, att regeringen vid afvägandet af de fasta stegen har gått vida långsammare, än åtminstone den talaren hör kunna hafva tänkt sig. Ty skulle man fortsätta såsom regeringen tyckes unse att

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
angående ut-
sträckning af
den politiska
rösträtten.*

(Forts.)

*Remiss af
Kongl. Maj:ts
proposition
angående ut-
sträckning af
den politiska
rösträtten.*
(Forts.)

man nu bör börja att förverkliga denna tanke, så skulle man först om 600 à 700 år hafva hunnit derhän, att man närmade sig den tidpunkt, om hvilken Andra Kammarens talman då talade. Var det något allvar och någon mening i dessa hans ord och stodo dessa ord i någon mån för Andra Kammarens räkning, så bör Andra Kammaren icke kunna vara särdeles nöjd med regeringens förslag.

Den borde icke heller kunna vara det ur en annan synpunkt. När en rösträttsreform företages, när nya medborgarskaror erhålla rätt att blifva representerade, så bör deri ligga ett erkännande, att också de hafva något att utträtta i det politiska samhället, något att säga, som man bör lyssna till, och för den skull bör det väl vara, som dessa nya krafter föras in i samhällsarbetet. Men, mine herrar, bakom den regeringsproposition, som nu är oss förelagd, är det en helt annan grundsats, som gör sig gällande, ja, den finnes der till och med uttryckt i oförtydbara ordalag. Tankegången hos regeringen är icke den, att dessa nya krafter, åt hvilka den vill bereda rösträtt, skola komma in för att tillgodogöras åt samhället; de skola komma in för att *neutraliseras*. Det är den uppgift, som regeringen föresatt sig i sitt förslag. Mot en dylik tankegång i ett regeringsförslag till förändring af valrätten till Andra Kammaren anser jag mig såsom medlem af denna kammare berättigad att uttala en allvarlig och bestämd gensaga. Jag är viss, att jag dervid kan tala icke allenast i eget, utan äfven i fleres namn.

Herr talman! Jag anhåller, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja remissen till konstitutionsutskottet.

I detta anförande instämde herrar *Berg, Svensson* från Stockholm, *Palme, Fjällbäck, John Olsson, Wavrinsky, Eklund* från Stockholm, *Hahn, Eriksson* i Bäck, *Thor, Norman, Nordin* i Sättna, *Walter, Bromée, Nordin* i Hammerdal, *Wallbom* och *Schönbeck*.

Herr Bergendahl yttrade: Jag kan ej underlåta att begagna mig af det tillfälle, som nu erbjudes, att redan nu uttala min förundran och mitt beklagande öfver, att denna kongl. proposition framkommit till Riksdagen, enär jag vågar påstå, att något verkligt behof af en utsträckning af den politiska rösträtten ej förefinnes, och emedan jag anser, att, om denna kongl. proposition af Riksdagen skulle antagas, dermed ej skulle vara förenlig en lugn och ostörd samhällsutveckling. Då ju en grundlagsförändring, om den skall genomföras, bör vara *högst nödig* och *nyttig*, och då jag för min del ej anser, att denna föreslagna grundlagsförändring är af sådan beskaffenhet, utan tvärtom *högst onödig* och *onyttig*, så hoppas jag, att, när den kongl. propositionen återkommer ifrån konstitutionsutskottet, densamma ej må vara af detsamma tillstyrkt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt kammaren hänvisa den ifrågavarande kongl. propositionen, jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttranden, till konstitutionsutskottet.

Till statsutskottet hänvisades Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till skjutfält af en del af kronoparken Götaström i Tofteryds socken, Östbo härad och Jönköpings län.

§ 4.

Härefter föredrogos hvar för sig, de i senaste sammanträdet aflemnade motioner; och hänvisades dervid:

herr *J. Anderssons* i Öhrstorp motion, n:o 231, till konstitutionsutskottet; och

herrar *I. Månssons* och *M. Dahns* motion, n:o 232, till kammarens tillfälliga utskott n:o 1.

§ 5.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 4;

statsutskottets utlåtande n:o 5; och

bankoutskottets utlåtande n:o 7.

I sammanhang härmed begärde herr vice talmannen Östberg ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, det kammaren måtte besluta, att statsutskottets utlåtande, n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel samt bankoutskottets utlåtande, n:o 7, angående användande af riksbankens vinst för år 1895 skola uppföras på föredragningslistan till torsdagens plenum näst efter statsutskottets utlåtande, n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

Den af herr vice talmannen sålunda gjorda hemställan bifölls af kammaren.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Gustafsson</i> i Stälberga	under 11 dagar fr. o. m. den 29 dennes,
» <i>P. Pehrsson</i> i Norrsund	» 12 » » 28 »
» <i>M. Andersson</i> i Löfhult	» 10 » » 30 »
» <i>J. W. Bengtsson</i> i Häradsköp	» 14 » » 28 »
» <i>J. Sjöberg</i>	» 14 » » 28 »
» <i>N. Svensson</i> i Olseröd	» 14 » » 28 »
» <i>O. Persson</i> i Rinkaby	» 10 » » 30 »
» <i>M. Dahn</i>	» 10 » » 28 »

Herr	<i>A. W. Styrlander</i>	under	6 dagar fr. o. m. den	26	dennes,
»	<i>J. A. Sjö</i>	»	14	»	» 26 »
»	<i>J. G. O. Högstedt</i> från				
	Helsingborg	»	12	»	» 28 »
»	<i>J. Anderson</i> i Tenhult	»	12	»	» 27 »

§ 7.

Anmälades och godkändes:

Riksdagens kanslis förslag:

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 16, angående val af två fullmäktige i riksbanken och suppleanter för samtliga fullmäktige derstädes; och

n:o 17, angående val af två fullmäktige i riksgäldskontoret och tre suppleanter för samtliga fullmäktige derstädes;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

n:o 18, för två fullmäktige i riksbanken;

n:o 19, för två fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 20, för suppleanter till fullmäktige i riksbanken; och

n:o 21, för suppleanter till fullmäktige i riksgäldskontoret; äfvensom

statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 22, till Konungen i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik.

§ 8.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen;

bevillningsutskottets memorial n:o 16, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 10 angående väckt motion om afskaffande af rättigheten att på nederlag upplägga spanmål;

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af herr J. H. Diedens motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utfärdande af en för landets alla hamnar gemensam hamnstadga; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:
n:o 13, angående handeln med vin och maltdrycker; och
n:o 14, angående transport på statens jernvägar af spirituösa
drycker.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för
nästa sammanträde.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter
åtskildes kl. 3,10 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.
